

«תראה רמי, אלה היו פעם בני-ארם, עכשיו אוכלים אותם החתולים».
 יואב הקריש המון מחשבה לחסוך בחיי-ארם. ייחס לחיים את הערך העליון. כנראה שהחיים שלו לא היו שווים פרוטה בעיני האנשים ששלחו אותו למות בלבנון.
 אני רואה את החברים של יואב, בני גילו, שחזרו מן המלחמה, מנסים וכוונים לעצמם חיים נורמליים. אצלו זה נפסק. אני לא מקנאה בהם, אבל למה יואב לא? גם ליואב היו תוכניות ושאיפות.

כשראיתי בטלוויזיה את השירור של ליסה פרץ, ממש כאב לי. היה לי רעיון לקחת את התמונה שלה ולהעביר על זה באיטיות תמונות מכתב-ידידות. שצלם יצלם את המצבות בקריית-שאלו ויעבירו על התמונה של ליסה פרץ, שאמרה שהיא כלי-כך סבלה מהקטיושות.

במערכת אמרו לי שהחללים זה רכב קדוש. אבל אני אומרת את זה בתור אם שכולה. כמה זה הכאיב לי כשהראו את ההצגה עם הילדה הזאת והאמא שלה.

רק לא ג'ובניק

יואב גמר קורס מ"כים וקורס קצינים בהצטיינות. אפילו כשאיבד את הנשק בקורס קצינים, בכל זאת

ביום הבחירות הייתי חברה בוועדת קלפי. כל אותו היום ישבתי בקלפי ורציתי לראות את יואב בין המצביעים. חיכיתי לו כל היום. גם אחרי שהקלפי נסגרה וספרו את הקולות, עוד חיכיתי ליואב. זו היתה כמו זעקה אימה: יואב בוא!

אפרת שפיגל אומרת על מות בנה יואב (משמאל):

אני רוצה לראות אותך מצביע, מממש את הזכות שלך! גם יואב הוא עם ישראל, לא רק הרב כהנא.

פגשתי הורים בבית-הקברות והם אמרו לי: «אתנו המדינה הזאת כבר לא מעניינת יותר. אנחנו לא נצביע בבחירות».

אני חושבת שכן צריך להצביע וצריך לשנות. שהאנשים האלה שגרמו לכן שלי ולאנשים אחרים את הנורא מכל, יעזבו את השלטון. אני לא

את הטלוויזיה, אם היא משרדת דברים כאלה.
 גאולה כהן אמרה אז שהגיע הזמן שהנשים יפסיקו לחשוב בעזרת הרחם ויתחילו לחשוב בעזרת הראש.
 «היא ררשה ממני» אמרה אפרת שפיגל, «להפסיק להיות אם ואשה. חיפשתי אז רך להגיב על הדברים האלה אבל שום עיתון, מכל מיני סיבות, לא הכניס את הדברים. רק מאוחר יותר, ברדיו, כשגאולה כהן חזרה שוב על הדברים שלה, נתנו לי אפשרות תגובה».

1979 במאי השנה כתבו אפרת ואהוד (אחיו הגדול של יואב) מיכתב לראשה-הממשלה שמיר, שבו הם תובעים להקים ועדת חקירה ממלכתית שתחקור את כל ההיבטים של מילחמת-לבנון. הם הסתמכו בדרישתם על העובדות והמיסמכים שפורסמו הן בספרם של אהוד יערי וזאב שיף, מילחמת שולל והן בספרו של שימרון שיפר כדור של"ג. העתקים ממיכתב זה שלחו גם למשה ארנון, שרהביטחון וליצחק זמיר, היועץ המישיפטי של הממשלה.

תשובתו של ראשה-הממשלה ברי ששה לבוא והם שלחו אליו מיכתב תיכונת. ואז קיבלו את המיכתב הבא מלישכת ראשה-הממשלה, מן התאריך 31 במאי: «קראתי את מיכתבכם מיום י"ו באייר התשמ"ד, ה'19 במאי 1984». כתב שמיר, «בעיון וכתשומת-לב, יקירכם נפל למען הגנתה ושלומה של המדינה, לצידם של בחורים נפלאים ומסורים אחרים ואני מקווה שבכך תמצאו נחמה. כרם, הצעתכם להקים ועדת חקירה איננה מקובלת עלי».

בתשובה למיכתב זה כתבו אפרת ואהוד שפיגל מיכתב נוסף לראש-הממשלה, שבו הם כותבים בין השאר: «לפי הבנתנו ותודעתנו ההולכים ומתבססים, היה יואב ז"ל קורבן-שווא למעשים ומחרלים מגלומניים ואבנטיוריים כאחד, של אלה שחקירתם אינה מקובלת' עליך, ואשר סיכנו את המדינה כמילחמה בלבנון...»

«אנו רוצים שתדע, אתה וממשלתך, כי העובדה, שאין חולקין עליה, שיקירנו נפל לצידם של בחורים נפלאים ומסורים אחרים, לא זו בלבד שאין בה כדי נחמה — כפי שהינך מאחל לנו במיכתבך — אלא דווקא היפוכו של רבר הוא הנכון. קורבנם של מאות חללי ואלפי פצועי מילחמת-לבנון אך מעמיק ומחריף את הכאב שלנו והועם שנתוכנו».

«חקירתם המוסמכת והאובייקטיבית של המהלכים, המעשים והמחללים, שהביאו למילחמת לבנון — וזאת ניתן לעשות רק על-ידי ועדת חקירה ממלכתית — היא האמצעי החברתי כדי למנוע הישנותה של תופעה אימה כזו בחיי האומה והמדינה. כך, ורק כך, נמצא את נחמתנו. כך, ורק כך, נתגבר על הטראומה של מילחמת שווא וקרבנות שווא».

«לפיכך נמשיך במאבקנו הציבורי לכינונה של ועדת-חקירה ממלכתית לאירועי מילחמת-לבנון, הכנתה וניהולה. ואנו תיקווה ואמונה כי לא יירחק היום בו תקום ממשלה בישראל שרדישתנו זו אכן תהיה מקובלת עליה».

«התפטרותו והסתגרותו, הן בבחינת הוראה חרמשמעיית, והכרה באשמתו לגבי התרחבות המיבצע ותוצאותיו העגומות. לא-יכן הרבר ביחס לאריאל שרון, ליצחק שמיר והשרים האחרים — המנסים בעזות מצח לסלף את העובדות».

ועדת-החקירה ההולמת ביותר הוא העם. הציבור שיחרוך את דינו ב-23 ביולי, יקבע את אשמתם של שרון ושמיר ויגזור מישפטם».

הוסיף השבוע אהוד, אחיו השכול של יואב: «כל עניין ועדת-החקירה ותשובת השלטונות, גם האופוזיציה, זו הבעיה של החברה הישראלית — כמשך 36 שנות המדינה — יודעת לעשות מילחמות, לפתח כלי-נשק, לעשות התנחלויות על חשבוננו, לפוצץ את הכור בעיראק כתרגיל בחירות, אבל לא יודעים להתמודד עם התוצאות של המילחמות. לא יודעים ולא רוצים. אני לא מדבר רק על השכול, גם על הנכים».

«נשק זה דבר שרואים. שכול זה דבר שלא רואים. שכול זה דבר שאני עובר ואני לא יכול להגיד אותו. זה מתבטא בחלל הריק שהוא השאיר אחריו. זה מתבטא בחברים שלו שנאים, בזה שאמא שלי הולכת בכל שבוץ לבית-הקברות. בזה שאני נוסע בכל פעם לבית-החולים רמב"ם בחיפה, כדי להתכבל על מינחת המסוקים, כי לשם הביאו אותו».

«אין ספק שמיבצע של"ג, שנועד במקורו לאבטח את הגליל ויישוביו — חרג הרבה מעבר ל-45-40 הקילומטר ההכרחיים. חבריי ואני הורינו את ראשה-הממשלה מנחם בגין, לבל ייצא מילחמה — אלא יסתפק בפעול מבוקרת ומרוסנת, מינימלית».

«הוא נפל בשירות המולדת — אבל לא למען המולדת!»

הצליח לגמור בדרגת ההצטיינות הגבוהה ביותר, כלי פרוטקציות. הוא היה רמות כארימיטית.

בהלווייה שלו אמר עליו אחד המפקדים: «הוא היה שמורת-טבע». ככה הספירו אותו.

יואב היה בחור סגור. הוא לא היה מדבר על עצמו. למעשה לא הכרתי אותו. כל מה שאני יודעת עליו, זה מספרים של חברים שסיפרו לי עליו. הוא לא היה מסוג המפקדים שיושבים במשרד, הוא היה יוצר אצל החיילים רוח של עבודה. ככוח שלו. הוא היה עובד יותר קשה מכולם, וכולם היו מתקבצים סביבו. (המשך בעמוד 18)

עשיתי אני מרגישה שאני מקיימת את צוואתו של יואב. כי הוא היה איש הצדק המוחלט והעליון. כך תיארו אותו המפקדים והמחנכים שלו. הוא היה עומד על הפרטים הקטנים — קלה ככחמורה — לשמירת הצדק המוחלט. ובכוח הזה אני רוצה לעשות מה שאני חושבת שהיה הולם אותו, מה שאני חושבת שהוא היה רוצה שאני אעשה.

חברים של יואב סיפרו לי עליו סיפור: אחרי שהם פרצו למערב ביירות, הם ראו ערימות של גוויות וחתולים מתרוצצים ביניהם ואוכלים מן הבשר. יואב שלי אמר לחבר שלו:

שרץ לראשות-הממשלה חייב לתת לאנשים כמונו תשובה, שלחתי לו העתקים של התיכונת שלי עם שמיר וזה מה שהוא ענה לי? זו בריחה. הוא אומר: «העם ישפוט». העם שפט אותו בבחירות.

מנהיג צריך לדעת לקבל החלטות ולקבל אחריות ולנסות לפחות לטהר את כל מה שקורה פה. את עניין הצדק והמוסר. הוא צריך להחליט איון חברה תהיה פה. מה המופת שניתן לרור שבא אחרינו.

ייתכן שזה נאיבי מה שאני חושבת. ייתכן שאני מתנהגת כמו רון קישוט, אבל אני לא אוכל לקום בבוקר, אם ארע שילחתי לעשות משהו ולא

מוכנה לממן אותם במיסים שלי, לא רק בקואליציה, גם לא באופוזיציה.

אדם שהולך להיבחר לכנסת למישרה כזאת, צריך להיות נקי מכל רכב. ולא שמיר, לא שרון ולא ארנס נקיים.

וכששימעון פרס עונה למיכתב שלי וכותב שהמעריך תמך רק ב-40 קילומטר ובקשר לוועדת-החקירה הוא כותב: «ועדת-החקירה ההולמת ביותר הוא העם. הציבור שיחרוך את דינו ב-23 ליולי — יקבע את אשמתם של שרון ושמיר ויגזור את מישפטם». כשהוא כותב דבר כזה, זו התחמקות מכל אחריות. זו התחמקות מתשובה. כתבת לי שאני חושבת שכל אדם

«שהם לא ייעצו לי איך לכאוב את השכול. אין לאיש זכות לומר בשמי משהו בעניין החללים — לא לפרס ולא לאף אחד».

«אנ חושב שכן היו צריכים להזכיר את עניין החללים במערכת הבחירות והם לא עשו את זה».

«כשיגיעו למצב שלי, הם יראו מה זה, ואני לא מאחל לאף אחד שיגיע למצבי».

«החיים נעצרו באיזושהו מקום, ואנשים לא מבינים את זה. אני לא מוכן שאדם כמו שרון, שחי טוב על חשבון המיסים שלי ושל אחרים, יגיד לי איך לכאוב על יואב».

לא ציונות או מוטיבציה

רעלון סלוגה בנובמבר 1979, עם סיום קורס, כתב יואב, בין השאר, את הדברים הבאים:

«יודע אני שבשעת קרב, היעד ייכבש. ישנה דבקות במטרה בצנחנים. את המשימה נעשה בכל מיקרה, אך מופעל יוצא בעיקבות האמור לעיל — כי המחיר יהיה כבד וקשה לביטוי בשורות ריליות אלו».

«פשוט קשה להגיד מוות — זה לא מצלצל טוב באוזנינו. אך יודעים אנו שמי שלא שומר על חיילות-פרט מינימלית נהרג. למרות שהמפקדים לא בהיננו בחיילות הגרועה שהפגין

«החברה, שנקראת בריאה, לא מבינה את השכול ולא רוצה להתמודד איתו».

«השבוע נסעתי שוב לרמב"ם ואני רואה הליקופטר מנמך טוס, נבהלתי, כי חשתי שקרה משהו ורציתי לצעוק באתו הרגע. אם אני אספר את זה לאדם ברחוב, הוא לא יבין, הוא יחשוב שאני משוגע. קשה לי לעבור, קשה לי לתפקד. זה לא אותו הדבר».

«ואז אני עומר בכיכר מלכי-ישראל ואני שומע את הגנרליסמו שרון מצית את הקהל. חשבתי שאני בגרמניה של היטלר».

«הוא מזכיר את אליאס ח'ורי, ואומר איש של אשף' וכל הקהל קורא כוז ומחא לו כפיים. אני בטוח, שאילו היו עורכים סקר בקהל, איש לא היה יודע מי זה אליאס ח'ורי, אנשים מאבדים את כושר השיפוט שלהם».

«במלאת שנתיים למילחמה, היתה באתו המקום הפגנה של שלום עכשיו. אז עמדנו דום והדלקנו נרות לזכר הנפולים. שרון שאל למה לא הדלקנו אז נרות לזכר ילדי אביבים ומישגב».

«אז אני רוצה לספר לו, שאני שאוהב טיולים, מטייל הרבה ברגל. פעם טיילתי בגליל והגעתי לאביבים. הלכתי על הכביש עד למצבה ושם עמדתי כמה דקות לזכר הילדים. אז שלא יגיד לי מה זה לזכור את החללים. הנרות שהדלקנו היו לזכר כל החללים».

«החיל. ועמו הקטן לא יכול להרשות לעצמו לפשוך נחלי רם בשל אותו ניצחון פירוס מטופש...»

«למפקד יש יכולת ביטוי. יש בו עוצמה גלומה. אותה עוצמה המתגלית בשעת קרב. אותן שתי מילים שאומר מפקד בשדה הקרב: «קדימה הסתער» — וגורם באמצעותן לחייליו לקום — ללא שום היגיון — מאחורי מחסותיהם ולהסתער קדימה בדיעה הברורה שכמה מהכדורים השורקים סביבם עלולים לפגוע בהם ולחזור בגופם כמה חורים שיביאו את גופתם לבית העלמין הצבאי».

«ובכל זאת הם קמים ומסתערים והכוח המניע אותם הוא אותו מפקד הניצב לפניהם. לא ציונות ולא מוטיבציה, שום מילה אחרת לא תסביר את התופעה הזאת מלבד רמותו של המפקד הרץ לפניהם».

«ואותו מפקד צריך לדעת את חשיבות התירוגל המשעמם שלפני הקרב ומסיבות אלו מעניינים תפקידי הפיקוד כצה"ל».

«אנחנו נקבע את כמות ההרוגים והפצועים בקרב הבא».

«אנחנו בוגרי קורס מ"כים».

«יואב שפיגל».

כך כתב יואב. מפקדיו שלו, אדריכלי מילחמת-הלבנון, קבעו את גורלו שלו למות איש-בנהי השוף. **ענת פרגוסטי**